

ROADMAP PREVENTIE

Samenvatting | November 2025

Preventie als investering in onze gezondheid

In een gezonde samenleving zijn we in staat om ziekte zo veel mogelijk te voorkomen en iedere burger een gelijke kans op gezondheid en toegang tot zorg te geven. Daarbij ligt de verantwoordelijkheid voor een gezond leven niet alleen bij het individu. Veel onderzoeken hebben immers aangetoond dat factoren in de sociale en fysieke leefomgeving van grote invloed zijn op de gezondheid. Preventie is daarmee een verantwoordelijkheid van ons allemaal.

Nu het huidige zorgsysteem vast dreigt te lopen, is het niet langer voldoende om alleen binnen het zorgsysteem te zoeken naar antwoorden op de stijgende zorgvraag en de bestaande gezondheidsongelijkheid. We moeten ook buiten de grenzen van het medisch domein kijken. Dat vraagt om een andere kijk op gezondheid. Preventie zorgt voor een gezondere bevolking en behoud van arbeidsmarktpotentieel en is onmisbaar met het oog op de huidige en toekomstige krapte op de arbeidsmarkt. Ook zijn gezonde mensen veerkrachtiger en weerbaarder. Inzet op preventie is dus cruciaal voor een toekomstbestendig zorglandschap en een vitale en weerbare samenleving.

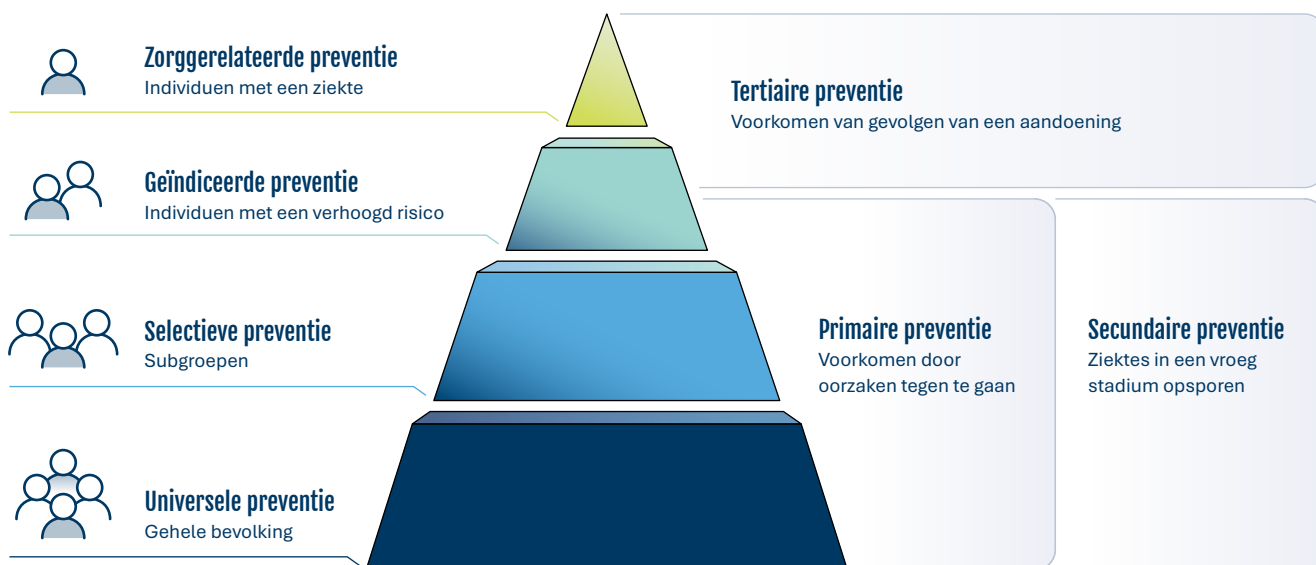
“Onze verantwoordelijkheid voor preventie stopt niet bij de muren van het ziekenhuis”

De umc's van Nederland zetten hun kennis en innovatiekracht in om mensen langer gezond te laten leven en verschillen in gezondheid te verkleinen. Dat vraagt om meer dan alleen onderzoek: we moeten zorgen dat de kennis over preventie ook echt gebruikt wordt. Zowel in de zorg, met oog voor onze eigen medewerkers en patiënten, als daarbuiten. Daarom werken we actief samen met onze partners. Vanuit onze gezamenlijke ervaringen zorgen we ervoor dat wetenschappelijke inzichten goed aansluiten bij vragen en behoeften vanuit de praktijk.

Focus op de brede basis

Het preventievraagstuk is gelaagd en er zijn verschillende vormen en doelgroepen van preventie. Dit wordt geïllustreerd in de bekende preventiepiramide (figuur 1)¹, die centraal staat in deze Roadmap.

Activiteiten van de gezamenlijke umc's beslaan de hele preventiepiramide, vanuit onze verschillende kerntaken. Als collectief willen we meer investeren in het ontwikkelen, delen, implementeren en evalueren van kennis voor de volledige piramide. Daarbij richten we ons met name op de basis van de piramide. De zorg bepaalt immers slechts tien procent van onze gezondheid; de rest hangt samen met factoren als bestaanszekerheid, leefomstandigheden, sociaal netwerk en werksituatie, leefomgeving, inkomen, onderwijs, en werk.

Figuur 1. Preventiepiramide

We realiseren ons dat we dit niet alleen kunnen. We doen dit samen met vele andere partijen die met én zonder wettelijke taken hier, vanuit een gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel, op inzetten. Hiermee krijgen bestaande en nieuwe samenwerkingen met partijen in zorg, preventie en onderzoek een stevige impuls.

De vier lijnen

In deze Roadmap laten we zien welke activiteiten we de komende vijf jaar gaan opstarten, versterken en versnellen. Dat doen we langs vier hoofdlijnen, waarbij de samenwerking met elkaar en onze preventiepartners een belangrijke plek inneemt.

1. Investeren in kennis voor gezondheid

We vergroten de maatschappelijke impact van onze rol als academische motor door:

- Te investeren in de lokale, regionale en nationale kennisinfrastructuur. We richten ons daarbij met name op de onderkant van de piramide en willen de kenniscyclus optimaliseren.
- Ons actief in te zetten voor het principe 'health in/for all policies' (HiAP) en te investeren in de verbinding en samenwerking met andere wetenschappelijke disciplines die onderdeel zijn van HiAP.
- Onze verantwoordelijkheid te pakken door de data-infrastructuur voor preventie, zowel tussen de zeven umc's als met onze partner-organisaties, te versterken.

¹ De versterking van de kennisinfrastructuur rondom preventie. NFU-paper, April 2024.

2. Blijvend innoveren voor een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving

We zijn constant op zoek naar nieuwe inzichten en (evaluaties van) innovaties op het vlak van preventie. Tegelijkertijd zit échte innovatie soms in het daadwerkelijk toepassen en opschalen van innovaties en interventies. We stimuleren innovatie met impact door:

- Het verkennen van de rol van de umc's in een nationaal programma Biomonitoring.
- Het onderzoek naar een gezonde leefomgeving, de gezondheidseffecten van klimaatverandering en planetary health te intensiveren.
- Hoger in de piramide in te zetten op het optimaliseren van toegankelijke en betaalbare leefstijlzorg en preventie in het zorgsysteem. Dit doen we door de verankering van leefstijlinterventies in richtlijnen en de wetenschappelijke discussie over 'passend bewijs' van preventieve interventies te voeden en stimuleren.

3. Opleiden van zorgprofessionals van de toekomst

We zorgen voor voldoende zorgprofessionals die juist op het gebied van preventie hun rol pakken. Dit doen we onder andere door:

- Preventie en leefstijl een nog prominentere plek in geneeskundecurricula en het volgende Raamplan te geven, door middel van het borgen van de uitkomsten van de Routekaart Preventieonderwijs.
- Waarborgen dat er in alle opleidingen voldoende en zichtbare aandacht is voor alle niveaus van de preventiepiramide. Hierbij hoort ook het stimuleren van intra- en interprofessioneel opleiden tussen nulde-, eerste- en tweedelijns en tussen zorgprofessionals/beroepsgroepen onderling.
- Te inventariseren in hoeverre preventie voldoende wordt meegenomen in verpleegkundige (vervolg)opleidingen en te onderzoeken waar nog kansen voor versnelling en borging liggen in samenwerking met V&VN en opleidingen.
- Het profieloverstijgende deel van de opleiding tot arts M+G vanaf september 2025 aan te laten bieden door een samenwerkingsinstituut van twee umc's (Amsterdam en Utrecht). We willen stimuleren dat alle umc's hier mee aan de slag gaan om de zichtbaarheid van het vakgebied te vergroten.
- Aan te sluiten bij de activiteiten van de werkgroepen Meer Extramurale Artsen en Opleidingscontinuüm. En het implementeren en borgen van deze activiteiten in de umc's na afloop van de looptijd van de werkgroepen.

4. Pleitbezorging voor een vitale samenleving

De umc's staan aan de frontlinie van nieuwe ontwikkelingen en signaleren belangrijke, demografische en epidemiologische veranderingen in de samenleving. We pleiten in Den Haag consistent voor het belang van preventie. Dat doen we de komende vijf jaar onder andere door:

- Proactief onze kennis en kunde aan nationale preventietafels in te brengen.
- Een aanjagende rol te pakken in het publieke debat over preventie en een vitale samenleving.
- Onze onderbouwde visie op het economische vraagstuk van preventie te delen.

Toekomstbeeld 2030

- Preventie wordt gezien als een investering in gezondheid.
- De focus van preventie is verschoven van het individu naar een gezonde leefomgeving.
- Preventie is structureel in beleid opgenomen, met bijkomende structurele financiering.
- In ieder umc is preventie en leefstijl structureel ingebed in zorg, onderzoek en onderwijs.
- Umc's vormen samen met regionale en nationale partners een sterke preventie-infrastructuur.

Academische doeners voor preventie

Bij elke preventie-activiteit die we uitvoeren, werken we nauw samen met lokale, regionale en (inter) nationale partners. Het toekomstbeeld van deze Roadmap is niet uniek, we weten dat vele organisaties dit met ons delen. We zetten de aankomende jaren in op minder vrijblijvende en juist duurzamere samenwerkingen om onze activiteiten echt te bestendigen. Waar dat op dit moment nog niet het geval is, onderzoeken we hoe we onze samenwerkingen kunnen optimaliseren.

Samen voor de gezondheid van morgen!

Meer weten over het thema preventie?

Lees de uitgebreide roadmap op:
umcnl.nl/projecten/preventie

Oudlaan 4
3515 GA Utrecht

E-mail: umcnl@umcnl.nl
Bel: 030 273 98 80

UMCNL is de koepel van de zeven umc's van Nederland

